

Bava Kamma (Mishnah 114a)

נטלו לסטים את כסותו ונתנו לו כסות אחרת — If a bandit confiscated his garment and gave him another garment, הרי אלו שלו — they are his, מפני שהבעלים מתאושין מהן — because it may be assumed that their owners have despaired of retrieving them.

המציל מן הנקה — In the case of one who rescues things from a river, או מן הגייס — or from a troop, או מן הלסטיין — or from bandits, אם נתאושו הבעלים הרי אלו שלו — if it is known that the owners have despaired of retrieving them, they are his.

Bava Kamma (Gemara 114a)

אמר רב אשי — Rav Ashi said: לא שנו אלא לסטים עובדי כוכבים — They taught that we assume a victim of a bandit has despaired of retrieving his property **only** where the bandit was an idolater. אבל ליסטים ישראל לא — But if the bandit was a Jew, we do **not** assume that the owner has despaired, סבר למחר נקיטנא ליה בדינא — because he thinks: “Tomorrow I will take [the bandit] to court.”

מתקיף לה רב יוסף — Rav Yosef objected to it: אדרבה איפכא מסתברא — To the contrary! Logic dictates the opposite! עובדי כוכבים דדייני בגיתי לא מייאש — In the case of idolaters, who impose the law with force, [the owner] does not despair of retrieving his stolen property. ישראל כין דאמרי מימר מייאש — But in the case of Jews, since they merely talk, he does despair. אלא אי איתמר — Rather, if it was stated by Rav Ashi that the Mishnah refers only to idolaters, אסיפא איתמר — it was stated in reference to the Mishnah's latter ruling: המציל מן (העכו"ם) (הגייס) ומן הלסטים — In the case of one who rescues things from a troop or from a bandit, אם נתאושו הבעלים — if the owners have despaired of retrieving them, they are his. This implies that if it is known that the owner has despaired, אין — yes, the rescuer may keep the article; סתמא לא — but if the owner's intent is unknown, the rescuer may not keep it. And in explanation of this ruling, Rav Ashi said: לא שנו אלא עובדי כוכבים — They taught that we do not assume despair on the part **only** where the bandit was an idolater, משום דדייני בגיתי — for [their courts] impose the law with force. אבל ליסטים ישראל — But if the bandit was a Jew, כין דאמרי מימר מייאש — since [Jewish courts] merely talk, we do assume that the owner has despaired.

של גזלן — In the case of hides of a robber, אין מחשבה מטמאתו — “thought” does not render them susceptible to tumah. ושל גנב — But in the case of hides of a thief, מחשבה מטמאתו — “thought” renders them susceptible to tumah. רבי שמעון אומר חילוף — R' Shimon says the opposite: של גזלן — In the case of hides of a robber, מחשבה מטמאתו — “thought” renders them susceptible to tumah. של גנב — But in the case of hides of a thief, אין מחשבה מטמאתו — “thought” does not render them susceptible to tumah, לפי שלא נתאושו הבעלים — because their owners did not despair of recovering them.

אמר עולא — Ulla said: מחלוקת בסתם — The dispute applies to cases where it is not known whether the owner has despaired. אבל בידוע דברי הכל יאוש קני — But where it is known that he has despaired, all agree that his despair effects acquisition.

משפט האבידה (פתיחה סק"ט, מחוות יאיר סי' רט) - כשיכול לקנות החפץ מהגזלן ולהחזירו לנגזל חייב לעשות כן [ויקבל הדמים מהנגזל]. והעירוני מהא דסימן שנו ס"א דאסור לקנות מהגנב משום מסייע ידי עוברי עבירה... וס"ל כיון דהוא משום השבת החפץ לבעליו ליכא האי איסורא.

רמ"א (שנו, ב) - ואם אמר הלוקח לטובה נתכוונתי נאמן וצריך להחזיר לו מעותיו אפילו בגנב מפורסם לכולי עלמא.

ש"ך (שנו, ח) - היכא דהיה יכול להוציא מהגנב אף אם לא היה זה קונה אינו צריך להחזיר מעותיו.

פתחי חושן (ג, סק"ד) - בנתיבות המשפט (רלו, ז) כתב דדוקא כשטוען לטובה נתכוונתי הרי זה כיווד לשדה חבירו שלא ברשות וחייב להחזיר לו, אבל כשקנאה לעצמו אפילו בשוגג שלא ידע שהיא גזולה אינו חייב להחזיר לו כלום דכשמומונו נהנה על ידי אחר לא הוי כיווד לשדה חבירו.

סתם גניבה הוי יאוש

שלחן ערוך (חושן משפט שסח, א) - המציל מיד לסטים ישראל הרי אלו שלו מפני שסתם הדבר שנתיאשו הבעלים, ואם ידע שלא נתיאשו חייב להחזיר, אבל המציל מיד לסטים עכו"ם או מוכס עכו"ם חייב להחזיר שסתם הדבר שלא נתיאשו הבעלים ואם נתיאשו הרי אלו שלו.

רמ"א - וסתם גניבה הוי יאוש אפילו בעכו"ם, ואם כן הקונה מן הגנב לא היה צריך להחזיר הגניבה אלא אם כן ידעין דלא נתיאש דהא קנאה ביאוש ושינוי רשות... מיהו נהגו להחזיר כל גניבה ואין לשנות מן המנהג וכמו שנתבאר לעיל סימן שנו, ואין חילוק בזה בין גנב לגזלן דבכל ענין מחזיר דמיו ונוטל את שלו, כן נראה לי.

ש"ך (שסח, ב) - באמת הרב נמשך אחרי הטור דלסטים היינו גזלן ובוזה יש חילוק בין עכו"ם לישראל אבל בגנב סתמא הוי יאוש אפילו בעכו"ם... אבל באמת דברי הטור תמוהים... ולסטים דבש"ס והרמב"ם ושאר פוסקים היינו גנב.

פתחי חושן (ג, כב) - ויש אומרים שבזמננו אין כללים בזה ותלוי לפי המציאות שאם הוא באופן שבדרך כלל אין סיכוי לבעלים לקבל רכושו סתמו הוי יאוש ואם יש סכוי סתמו לא הוי יאוש.

משפטי התורה (ב"ק סי קכח) - 1] קיימא לן כחכמים שנחלקו על רבי שמעון וסוברים שסתם גניבה הוי יאוש בעלים... ולכן החפץ שייך כעת לבעל הדוכן שקנאו ביאוש ושינוי רשות. לאור האמור לעיל ראובן לא היה צריך לקנות את החפץ הגנוב מהמוכר מכיון שלא היה על חפץ זה בשעת הקניה שם גניבה או שם אבידה אלא הוא ממונו של המוכר.

לפיכך אפילו לדעת הרמ"א שבזמן הזה מחמת דינא דמלכותא כופים את הקונה חפץ גזול למוכרו לנגזל... דין זה קיים רק אם הנגזל רוצה בחפץ הנ"ל שאז אמרינן שבעל החפץ לא יוכל למנוע ממנו לקנות אותו ממנו, אולם אם הנגזל מסכים שהחפץ הנ"ל ישאר בידי מי שקנאו בקניני גזילה לא יוכל אדם אחר להכריח את הנגזל לקנות אותו ממנו כי התקנה היתה לטובת הנגזל ובכי האי גוונא יכול הנגזל לומר אי אפשי בתקנת המלכות.

2] אמנם אם ראובן קנאו מהגנב ולא מאדם אחר על מנת להחזירו לשכנו הנגנב ולא עבור עצמו במקרה זה אפילו אם ראובן שמע שהנגנב התיאש מהחפץ בכל זאת החפץ הגנוב עדיין לא יצא מבעלותו ונשאר שייך עדיין לנגנב למרות שהוא נמצא בבית הגנב מכיון שהיה כאן יאוש בלי שינוי רשות, לפיכך חל על החפץ הנ"ל דין אבידה המחייבו להחזירו לבעליו כמבואר ברמ"א (סי' שמח, ז), ולכן אם ראובן החזירו לבעלים שהוא הנגנב חייב הנגנב לשלם לו את ההוצאות שהיו לו להשיב לו את אבידתו, אולם אם היו לו הוצאות שהינם מעבר לשווי מחפץ בשוק במקרה זה אומר לו הנגנב שביחס ליתירה ששילם מעל מחיר השוק הוא לא גרם לו כל הנאה.

3] אמנם אם ראובן קנה את החפץ מהגנב לעצמו ואחר כך הוא רוצה למוכרו לשכן במקרה זה מכיון שקנאו לאחר יאוש החפץ שייך כעת לראובן ולא לנגנב כי ראובן קנאו על ידי יאוש ושינוי רשות, לכן אין על החפץ שקנה שם של אבידה ואין הנגנב חייב לקנותו ממנו, אמנם אם למרות זאת הנגנב ירצה לקנות זאת ממנו הוא יוכל לכופ את ראובן למוכרו לו חפץ זה.